

PRAKSISOVERSIGT · SOCIALRET

Praksisoversigt over kontanthjælp og uddannelseshjælp

Tildeling, sanktioner, tilbagebetaling og forsørgelsespligt efter aktivloven

Version 2 Opdateret 27. jun. 2026 31 afgørelser · 1998-2024

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Kontanthjælp og uddannelseshjælp udgør det underste økonomiske sikkerhedsnet i dansk socialret og reguleres af lov om aktiv socialpolitik (aktivloven). Praksis på området formes primært af Ankestyrelsens principmeddelelser, der fastlægger rammerne for kommunernes administration af ydelserne – fra de grundlæggende tildelingsbetingelser (social begivenhed, rådighed, subsidiaritet) over sanktionssystemets anvendelse (fradrag, nedsættelse og ophør ved manglende rådighed) til tilbagebetaling af uberettiget modtaget hjælp. Oversigten gennemgår den centrale praksis med særligt fokus på sondringen mellem jobparate og aktivitetsparate modtagere, 225-timersreglen, den gensidige forsørgelsespligt og de processuelle krav til kommunernes sagsbehandling.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Retten til kontanthjælp forudsætter en social begivenhed – en ændring i ansøgerens forhold, der medfører, at forsørgelsesbehovet ikke kan dækkes på anden vis, jf. aktivlovens § 11, stk. 2.
- 02** Kommunen kan ikke give ophør af kontanthjælp alene med henvisning til rådighedsvurderingen i § 13 – manglende rådighed skal vurderes efter sanktionsbestemmelserne i §§ 35-41.
- 03** Sanktionssystemet bygger på en trappe: punktsanktioner (fradrag pr. dag), nedsættelse (tre gange sanktionssatsen), og skærpet rådighedssanktion (ophør i op til tre måneder).
- 04** For aktivitetsparate borgere skal kommunen altid foretage en udvidet vurdering af 'andre forhold' og vurdere, om sanktionen vil fremme borgerens rådighed, jf. § 13, stk. 8.
- 05** Kommunen skal udtømme alle rimelige muligheder for personlig kontakt med en aktivitetsparat borger, før der kan træffes afgørelse om sanktion, jf. § 35, stk. 7.
- 06** Skriftlig vejledning om rettigheder og pligter er en ufravigelig betingelse for alle sanktioner – manglende vejledning medfører, at sanktionen bortfalder.
- 07** Fradrag i hjælpen skal ske for alle kalenderdage i udeblivelsesperioden, men højst for 5 dage pr. 7 dages udeblivelse, og skal gennemføres inden for 3 hele kalendermåneder.

- 08** Aktivitetstillæg til uddannelseshjælp kan ikke bringes til ophør efter tilkendelsesreglen – kun via sanktionsreglerne.
- 09** Sygemelding skal ske til jobcenteret (nu kommunen), ikke til tilbudsstedet – manglende sygemelding til tilbudsstedet kan ikke udløse sanktion.
- 10** 225-timersreglen kræver 225 timers ordinært udstøttet arbejde inden for 12 måneder – fødsel og barsel medfører ikke fritagelse, da dette er en midlertidig nedsættelse.
- 11** Ægtefæller har gensidig forsørgelsespligt, og kontanthjælpen beregnes samlet – borgeren kan ikke frasige sig retten til supplerende hjælp.
- 12** Tilbagebetaling kræver, at borgeren mod bedre vidende har tilsidesat sin oplysningspligt eller uberettiget modtaget hjælp – kommunens passivitet kan fratage tilbagebetalingskravet.
- 13** Systematiske, regelmæssige overførsler fra nærtstående, der dækker forsørgelsesbehovet, kan medføre, at borgeren anses for at have en anden forsørgelsesmulighed og ikke har ret til hjælp.

§ 1 Aktivlovens ydelsessystem og grundlæggende betingelser for hjælp

Kontanthjælp og uddannelseshjælp er reguleret i lov om aktiv socialpolitik (aktivloven) og udgør det underste forsørgelsesmæssige sikkerhedsnet i dansk socialret. Ydelserne er subsidiære – de ydes kun, når behovet ikke kan dækkes gennem andre ydelser.

Efter [Aktivloven § 11, stk. 2](#) er det en betingelse for at modtage hjælp, at:

- ansøgeren har været ude for **ændringer i sine forhold** (en social begivenhed), fx sygdom, arbejdsløshed eller samlivsophør,
- ændringerne bevirker, at ansøgeren **ikke har mulighed for at skaffe det nødvendige** til sin egen eller familiens forsørgelse, og
- behovet **ikke kan dækkes** gennem andre ydelser.

Modtagere visiteres som enten **jobparate**, **uddannelsesparate** eller **aktivitetsparate** efter [bekendtgørelse om en aktiv beskæftigelsesindsats § 4](#). Denne visitering har afgørende betydning for rådighedskravene, sanktionsniveauet og den processuelle beskyttelse.

Personer under 30 år uden en erhvervskompetencegivende uddannelse modtager som udgangspunkt **uddannelseshjælp** og kan modtage **aktivitetstillæg** ved deltagelse i tilbud. Uddannelsessøgende har som hovedregel ikke ret til kontanthjælp, jf. [Aktivloven § 12, stk. 1](#).

Retten til kontanthjælp efter den forhøjede sats forudsætter desuden, at personen har opholdt sig lovligt i riget i sammenlagt 9 år inden for de seneste 10 år og har haft ordinær beskæftigelse svarende til 2 år og 6 måneders fuldtid, jf. [Aktivloven § 11, stk. 3 og 8](#).

Kommende ændring: Ved [lov nr. 303 af 24. februar 2026](#) udvides karantæneperioden i § 11, stk. 4-7, fra 3 til 5 år for personer dømt for visse grove forbrydelser. Ændringen er trådt i kraft pr. 1. marts 2026.

§ 2 Kravet om social begivenhed – hvornår har borgeren ret til hjælp?

Begrebet "social begivenhed" i [Aktivloven § 11, stk. 2](#) fortolkes konkret i Ankestyrelsens praksis. Det centrale er, om der er sket en udefrakommende ændring i ansøgerens forhold, som har medført, at forsørgelsen ikke kan dækkes.

Ankestyrelsen har i [36-20](#) principielt fastslået, at en selvstændig erhvervsdrivende, hvis indtægtsmuligheder svigter på grund af virksomhedens egne forhold (driftsomlægning, lav efterspørgsel), **ikke** har ret til hjælp – da dette betragtes som driftsrisiko og ikke en social begivenhed.

I [75-11](#) fastslog Ankestyrelsen, at betingelserne skal vurderes på **ansøgningstidspunktet**. En borger, der havde været passivt forsørget af sine forældre i over to år, havde ret til kontanthjælp, da forældrene ikke har forsørgelsespligt over for deres voksne søn.

Vi har lagt vægt på, at NN efter en længere periode med passiv forsørgelse har søgt om hjælp til forsørgelse. Forældrene har ikke forsørgelsespligt over for deres voksne søn.

Ankestyrelsen har desuden fastslået, at en **fødsel** ikke i sig selv er en social begivenhed, jf. [A-7-06](#), hvis overgangen til barselsdagpenge ikke medfører en indtægtsnedgang.

Modtagelse af kontanthjælp opfylder i sig selv kravet om social begivenhed ved ansøgning om hjælp til enkeltudgifter efter [Aktivloven § 81](#), jf. [81-13](#).

Ved overgang til forudbetalt **SU** ophører retten til bagudbetalt kontanthjælp, da der ellers foreligger dobbeltforsørgelse, jf. [A-31-04](#).

LOV

[Aktivloven § 11, stk. 2](#)
[Aktivloven § 81](#)

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Principiel praksis om selvstændige erhvervsdrivendes ret til kontanthjælp: Vurdering af social begivenhed, rådighed og indtægtsberegning	01.01.2020
Ankestyrelsen · Aktivloven: Kontanthjælpsmodtagere opfylder kravet om social begivenhed ved ansøgning om hjælp til enkeltudgifter efter § 81	01.01.2013
Ankestyrelsen · Kontanthjælp: Ret til hjælp efter lang passiv periode, når forældre ophører med forsørgelse af voksen søn	01.01.2011
Ankestyrelsen · Supplerende kontanthjælp under barsel: Ingen ret til hjælp, når barselsdagpenge modsvarer elevløn	01.01.2006
Ankestyrelsen · Ophør af bagudbetalt kontanthjælp ved overgang til forudbetalt SU	01.01.2004

§ 3 Rådighedsforpligtelsen og sontringen mellem jobparate og aktivitetsparate

Det er en grundlæggende betingelse for kontanthjælp, at ansøgeren og en eventuel ægtefælle udnytter deres arbejds- og uddannelsesmuligheder, jf. [Aktivloven § 13, stk. 1](#).

Rådighedsforpligtelsens indhold afhænger af borgerens visitation:

Visitation	Krav	Beskrivelse

Jobparat	Aktiv jobsøgning	Skal søge rimeligt arbejde, herunder med fuld sædvanlig arbejdstid
Åbenlyst uddannelsesparat	Aktiv jobsøgning + uddannelsesparathed	Skal søge arbejde, indtil uddannelse påbegyndes
Uddannelsesparat	Rådighed for uddannelse	Skal stå til rådighed for ordinær uddannelse og indsats rettet mod uddannelse
Aktivitetssparat	Tilpasset rådighed	Tilbud og aktiviteter tilpasses personens konkrete situation

Rådighedskravene er udmøntet i [bekendtgørelse om rådighed for personer der ansøger om eller modtager kontanthjælp som uddannelsesparate eller jobparate](#) og den tilsvarende bekendtgørelse for [aktivitetssparate](#).

Ankestyrelsen har i [A-38-05](#) principielt fastslået, at kommunen **ikke** har hjemmel til at træffe afgørelse om ophør af kontanthjælp alene med henvisning til rådighedsvurderingen i § 13. Manglende rådighed skal vurderes efter **sanktionsbestemmelserne** i §§ 35-41:

Såfremt kontanthjælpsmodtageren ikke opfylder sine forpligtelser til at stå til rådighed for arbejdsmarkedet følger det af bestemmelserne i aktivlovens § 38a til § 41 om sanktioner, at det skal vurderes hvorvidt der skal ske nedsættelse af hjælpen eller om hjælpen skal ophøre.

I [79-19](#) fastslog Ankestyrelsen desuden, at manglende tilmelding i jobcenteret ikke kan medføre udsættelse af hjælpen, medmindre kommunen har vejledt borgeren tilstrækkeligt klart om konsekvenserne.

LOV

[Aktivloven § 13, stk. 1](#)

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Aktivloven: Vejledning om konsekvenser ved manglende rådighed for kontanthjælp 01.01.2019

Ankestyrelsen · Ingen hjemmel til ophør af kontanthjælp ved udeblivelse fra formidlingssamtale uden åbent tilbud 01.01.2005

§ 4 Sanktionssystemet: Fradrag, nedsættelse og ophør af hjælp

Aktivlovens kapitel 4 (§§ 35-43) indeholder et graderet sanktionssystem, der anvendes, når modtagere af kontanthjælp, uddannelseshjælp eller overgangsydelse uden rimelig grund tilsidesætter deres rådighedsforpligtelse.

Alle sanktioner er betinget af forudgående **skriftlig vejledning** om rettigheder og pligter, jf. [Aktivloven § 35, stk. 1](#).

Sanktionerne er opbygget som en trappe:

Sanktionstype	Grundlag	Omfang	Lovhjemmel
Punktsanktion (fradrag pr. dag)	Udeblivelse fra tilbud, samtale mv.	Sanktionssats pr. dag (200-700 kr.)	§§ 36-38
Nedsættelse	Afvisning af tilbud, gentagen udeblivelse	Tre gange sanktionssatsen	§§ 39-40
Skærpet rådighedssanktion (ophør)	Gentagen tilsidesættelse, manglende vilje	Ophør i op til 3 måneder	§ 40a

Oplysningspligtsanktion	Tilsidesættelse af oplysningspligt (arbejde, udland)	Nedsættelse med 1/3 i 3-20 uger	§ 42
-------------------------	--	---------------------------------	------

I [91-19](#) fastslog Ankestyrelsen den præcise **opgørelsesmetode** for fradragdage:

- Fradraget sker for alle **kalenderdage** (inkl. weekender og helligdage) fra udeblivelse til genoprettet kontakt.
- Der foretages højst fradrag for **5 dage pr. 7 dages** udeblivelse.
- Fradraget skal gennemføres inden for **3 hele kalendermåneder** efter hændelsestidspunktet – herefter bortfalder sanktionen.

Det er en kontanthjælpsmodtagers eget ansvar at gøre sig bekendt med sin daglige post, herunder holde øje med post i den digitale postkasse.

I [A-28-08](#) fastslog Ankestyrelsen, at en fax til kommunen er tilstrækkelig til at genoptage kontakten og afbryde fradragperioden.

Angående **aktivitetstillæg** har Ankestyrelsen i [38-15](#) fastslået, at tillægget er en integreret del af hjælpen og ikke kan bringes til ophør efter tilkendelsesreglen i § 24. Manglende deltagelse i tilbud skal sanktioneres via §§ 35-41 og skal omfatte både tillægget og den grundlæggende ydelse.

LOV	Aktivloven § 35, stk. 1, 3, 4	Aktivloven § 40a
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Nedsættelse af kontant-, uddannelses- og integrationsydelse: Opgørelse af antal dage ved sanktioner for udeblivelse. 01.01.2019 Ankestyrelsen · Aktivitetstillæg: Ophør af bevilget tillæg skal ske via aktivlovens sanktionsregler, ikke tilkendelsesreglen 01.01.2015 Ankestyrelsen · Genoprettelse af kontakt til jobcenter: Fax er tilstrækkelig kommunikationsform ved sanktioner for udeblivelse 01.01.2008	

§ 5 Skærpet rådighedssanktion ved gentagen tilsidesættelse

Den skærpede rådighedssanktion i [Aktivloven § 40a](#) indebærer, at retten til hjælp kan ophøre i op til tre måneder, hvis borgeren gentagne gange uden rimelig grund tilsidesætter sin rådighedsforpligtelse og udviser **manglende vilje** til at stå til rådighed.

I [17-24](#) fastslog Ankestyrelsen betingelserne:

- Borgeren skal have fået mindst **én forudgående sanktion** og være skriftligt vejledt om konsekvenserne af den skærpede rådighedssanktion, jf. [§ 35, stk. 2](#).
- Kommunen skal foretage en **samlet konkret vurdering** af, om borgerens adfærd udviser manglende vilje.
- Kommunen skal **samtidig** med ophøret give borgeren en aktivitet, der kan påbegyndes samme dag, og borgeren modtager kun hjælp for dage med deltagelse.

For aktivitetsparate borgere gælder yderligere krav om personlig kontakt og vurdering af, om sanktionen vil fremme rådigheden.

Sanktionstrappen ved tilsidesættelse af **oplysningspligten** (§ 42) kræver, at kommunen forinden har truffet afgørelse om en forudgående sanktion, jf. [64-15](#):

Forseelse	Omfang	Konsekvens
Første gang	Nedsættelse med 1/3 i 3 uger	Ingen yderligere
Anden gang (efter afgørelse)	Nedsættelse med 1/3 i 20 uger	Ingen yderligere
Tredje gang (efter afgørelse)	Nedsættelse med 1/3 i 20 uger pr. forseelse	Hjælpen gøres tilbagebetalingspligtig

Det er en betingelse for at sanktionere for gentagne ophold i udlandet, at kommunen forinden har truffet en førstegangsafgørelse om nedsættelse af hjælpen med 1/3 i 3 uger.

LOV

Aktivloven § 40a, stk. 1, 2

Aktivloven § 42

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Skærpet rådighedssanktion: Betingelser for ophør af kontanthjælp for aktivitetsparate borgere ved manglende vilje til rådighed 01.01.2024

Ankestyrelsen · Sanktion ved gentagne tilsidesættelser af oplysningspligt: Krav om forudgående sanktionsafgørelse 01.01.2015

§ 6 Særlige krav ved sanktionering af aktivitetsparate borgere

Ankestyrelsens praksis stiller skærpede processuelle og materielle krav til kommunernes vurdering af sanktioner mod borgere, der er visiteret som **aktivitetsparate**.

I 13-22 fastslog Ankestyrelsen tre kumulative betingelser:

1. Kommunen skal vurdere de **almindelige rimelige grunde** til udeblivelsen, jf. § 13, stk. 7.
2. Kommunen skal foretage en **udvidet vurdering** af, om der foreligger "andre forhold" – såsom svær psykisk sygdom, misbrug eller sociale problemer – der begrundet fritagelse, jf. § 13, stk. 8.
3. Kommunen skal specifikt vurdere, om **sanktionen vil fremme borgerens rådighed**.

Kommunen skal herunder have vurderet, at sanktionen vil fremme den aktivitetsparate borgers rådighed.

Manglende overholdelse af disse krav medfører, at sanktionen bortfalder. I sag nr. 2 i principmeddelelsen ophævede Ankestyrelsen sanktionen, da kommunen ikke havde udtømt mulighederne for kontakt og undlod den udvidede vurdering af borgerens helbredsforhold.

I 102-16 præciserede Ankestyrelsen, at når en borger oplyser sygdom som årsag til udeblivelse, har kommunen en vidtgående **oplysningspligt** (officialprincippet). Kommunen kan ikke uden tilstrækkeligt grundlag tilsidesætte borgerens eller lægens sygemelding:

I sager, hvor en borger oplyser, at udeblivelsen skyldes sygdom, skal kommunen fortsætte med at oplyse sagen, indtil der er tilstrækkelige oplysninger til at vurdere, om borgeren var syg.

I 42-22 ændrede Ankestyrelsen praksis og fastslog, at sygemelding udelukkende skal ske til **jobcenteret** (nu kommunen). Kommunen kan ikke kræve sygemelding til tilbudsstedet, og manglende meddelelse til tilbudsstedet kan ikke udløse sanktion. Desuden udløser manglende sygemelding kun **én punktsanktion** for hele sygdomsperioden.

Den [vejledning om rådighed og sanktioner for aktivitetsparate](#) uddyber kravet om, at kommunen skal dokumentere sine forsøg på personlig kontakt, herunder hvordan, hvornår og hvor mange gange kontakt er forsøgt forud for afgørelsen.

LOV	Aktivloven § 13, stk. 7, 8	Aktivloven § 35, stk. 7	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Sanktioner til aktivitetsparate: Krav om udvidet vurdering af 'andre forhold' og fremme af rådighed		01.01.2022
	Ankestyrelsen · Principiel ændring af praksis for sanktion ved manglende sygemelding fra tilbud: Sygemelding skal ske til Jobcenteret		01.01.2022
	Ankestyrelsen · Kommunens oplysningspligt (officialprincippet) ved sanktioner for udeblivelse fra tilbud på grund af sygdom		01.01.2016

§ 7 225-timersreglen – det skærpede arbejdskrav

225-timersreglen i [Aktivloven § 13f](#) indebærer, at modtagere af kontanthjælp, uddannelseshjælp eller overgangsydelse skal have dokumenteret mindst **225 timers ordinært og udstøttet arbejde** inden for de seneste 12 kalendermåneder. Opfyldes kravet ikke, bortfalder eller nedsættes hjælpen.

Reglens anvendelse har givet anledning til principielle afklaringer i Ankestyrelsens praksis:

I [80-19](#) fastslog Ankestyrelsen, at **fødsel og barsel** ikke fritager fra 225-timersreglen:

Vi lægger vægt på, at de personer, der i reglerne forudsættes undtaget fra arbejdskravet er personer, hvis arbejdsevne er varigt nedsat eller hvor det er uafklaret, om nedsættelsen er varig.

En normalt forløbende graviditet og fødsel anses for en **midlertidig** nedsættelse, der ikke opfylder fritagelseskriteriet i [§ 13f, stk. 9](#).

For **ægtepar** har Ankestyrelsen i [83-17](#) fastslået, at når den ene ægtefælles hjælp bortfalder som følge af 225-timersreglen, skal den anden ægtefælles lønindtægt fradrages fuldt ud i den berettigede ægtefælles kontanthjælp efter [§ 26, stk. 5](#).

I [54-18](#) præciserede Ankestyrelsen, at beregningen skal ske **måned for måned**. En ægtefælle med arbejdsløshedsdagpenge er kun omfattet af 225-timersreglen i de måneder, hvor en ægtefælleberegning beregningsmæssigt ville have medført ret til supplerende hjælp.

LOV	Aktivloven § 13f, stk. 1, 9	Aktivloven § 26, stk. 5	
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Fødsel og barsel medfører ikke begrænset arbejdsevne i relation til 225-timersreglen		01.01.2019
	Ankestyrelsen · Beregning af kontanthjælp til ægtepar: Fradrag for arbejdsløshedsdagpenge i relation til 225-timersreglen		01.01.2018
	Ankestyrelsen · Fradrag for ægtefælles arbejdsindtægt ved bortfald af kontanthjælp som følge af 225-timersreglen		01.01.2017

§ 8 Gensidig forsørgelsespligt og beregning for ægtefæller

Ægtefæller har gensidig forsørgelsespligt, jf. [Aktivloven § 2](#). Kontanthjælpen til ægtepar beregnes som en samlet ydelse, jf. [§ 26, stk. 1](#), hvor begge ægtefællers forhold indgår.

Ankestyrelsens praksis fastlægger flere vigtige principper:

Frasigelse af hjælp er ikke mulig. I [213-11](#) fastslog Ankestyrelsen, at en ægtefælle ikke kan frasige sig sin ret til supplerende kontanthjælp, selv om modtagelsen kan have uønskede konsekvenser (fx for statsborgerskab):

Der er ikke hjemmel til at fravige disse udmålingsregler.

Ægtefælle i udlandet. I [A-4-06](#) fastslog Ankestyrelsen, at det er **ulovligt** at stoppe kontanthjælpen alene med den begrundelse, at ægtefællen opholder sig i udlandet. Forsørgelsespligten gælder fortsat, men kommunen skal undersøge ægtefællens rådighed og indtægt.

I [120-09](#) præciserede Ankestyrelsen beregningsmetoden: hjælpen udmåles som summen af begge ægtefællers fiktive berettigelse med fradrag for ægtefællens faktiske arbejdsindtægt.

Situation	Beregning	Konsekvens
Begge ægtefæller i Danmark	Fælles udmåling efter § 26, stk. 1	Samlet hjælp med fradrag for begge
Ægtefælle i udlandet	Fiktiv fælles udmåling	Ægtefællens udenlandske indtægt fradrages
Ægtefælle med bortfaldet hjælp (225-timer)	Beregning efter § 26, stk. 5	Ægtefællens indtægt fradrages fuldt ud

Selvstændige ægtefæller. Indtægter fra selvstændig virksomhed opgøres som virksomhedens månedlige overskud med fradrag for driftsrenter og fratrækkes krone for krone, jf. [36-20](#). Underskud fra virksomheden kan ikke fratrækkes i ægtefællens lønindtægt.

LOV

[Aktivloven § 2](#)
[Aktivloven § 26, stk. 1, 4, 5](#)

PRAKSIS

Ankestyrelsen · Principiel praksis om selvstændige erhvervsdrivendes ret til kontanthjælp: Vurdering af social begunnethed, rådighed og indtægtsberegning 01.01.2020

Ankestyrelsen · Ægtefællers gensidige forsørgelsespligt ved kontanthjælp – borger kan ikke frasige sig retten til supplerende hjælp 01.01.2011

Ankestyrelsen · Udmåling af kontanthjælp til herboende ægtefælle, når den anden ægtefælle bor og arbejder i udlandet 01.01.2009

Ankestyrelsen · Kontanthjælp: Gensidig forsørgelsespligt og ægtefælle i udlandet – Ulovlig afgørelse og genoprettelse af ydelse 01.01.2006

§ 9 Tilbagebetaling af uberettiget modtaget hjælp

Reglerne om tilbagebetaling findes i [Aktivloven § 91](#). Kommunen **skal** kræve tilbagebetaling, når borgeren mod bedre vidende har tilsidesat sin oplysningspligt eller uberettiget modtaget ydelser.

Ankestyrelsens praksis afgrænser betingelserne nøje:

Oplysningspligt og "mod bedre vidende". I [22-19](#) fastslog Ankestyrelsen, at tilbagebetaling kræver, at borgeren kan udlede af den skriftlige vejledning, at der var pligt til at give en bestemt oplysning. Borgeren skal have handlet "mod bedre vidende".

Dobbeltforsørgelse ved overgang til SU. I [21-19](#) præciserede Ankestyrelsen tre selvstændige tilbagebetalingsgrunde:

Grundlag	Betingelse	Hjemmel
Dobbeltforsørgelse	Borgeren modtager SU og kontanthjælp for samme periode	§ 94
Tilsidesat oplysningspligt	Borgeren undlader at oplyse om påbegyndt uddannelse/SU	§ 91, stk. 1, nr. 1
Mod bedre vidende	Borgeren vidste eller burde vide, at der ikke var ret til hjælp	§ 91, stk. 1, nr. 2

Delegation af oplysningspligt. I [O-91-98](#) fastslog Ankestyrelsen, at ansvaret for oplysningspligten **ikke kan delegeres** til en revisor – men at kommunens egen passivitet (manglende opfølgning) kan medføre, at borgeren ikke anses for at have handlet mod bedre vidende.

Ankestyrelsen fandt dog samtidig, at der ikke var tilstrækkelig grundlag for at fastholde tilbagebetalingskravet, idet der ikke var tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at ansøger mod bedre vidende uberettiget havde modtaget den for meget udbetalte kontanthjælp.

Formue vs. indtægt. I [104-16](#) fastslog Ankestyrelsen, at enkeltstående lån og gaver fra familie som udgangspunkt er **formue** (fritaget under 10.000 kr.), mens systematiske, regelmæssige overførsler kan medføre, at borgeren har en anden forsørgelsesmulighed og ikke har ret til hjælp.

Politianmeldelse. [§ 91, stk. 6](#) kræver, at kommunen indgiver politianmeldelse, når tilbagebetalingskravet overstiger 21.500 kr. (afgørelser fra 1. januar 2023) eller er begrundet i udlandsophold over 14 dage.

LOV	Aktivloven § 14, stk. 1	Aktivloven § 91, stk. 1, 6	Aktivloven § 94
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Tilbagebetaling af hjælp efter Aktivloven – Oplysningspligt og mod bedre vidende		
	Ankestyrelsen · Tilbagebetaling af uddannelseshjælp ved overgang til SU og påbegyndelse af uddannelse – regler om dobbeltforsørgelse og tilsidesat oplysningspligt		
	Ankestyrelsen · Formue vs. indtægter: Afgrænsning af lån, gaver og systematiske overførsler i kontanthjælpssager		
	Ankestyrelsen · Ansvar for oplysningspligt kan ikke overlades til revisor, men tilbagebetaling kræver modtagelse 'mod bedre vidende'		

§ 10 Processuelle krav: Vejledning, partshøring og officialprincip

Ankestyrelsens praksis stiller gennemgående strenge krav til kommunernes sagsbehandling i kontanthjælpssager. Kravene har direkte konsekvens for gyldigheden af afgørelser om sanktioner og tilbagebetaling.

Skriftlig vejledning som gyldighedsbetingelse. Det er en ufravigelig betingelse for alle sanktioner, at kommunen skriftligt har vejledt borgeren om rettigheder og pligter, jf. [§ 35, stk. 1](#). Manglende vejledning medfører, at sanktionen er ugyldig.

I [79-19](#) fastslog Ankestyrelsen, at vejledningen skal være udformet, så borgeren **klart kan udlede** konsekvenserne:

Hvis kommunen ikke har vejledt ansøgeren tilstrækkelig klart om konsekvensen ved ikke at stille sig til rådighed, skal hjælpen dog bevilges fra ansøgningstidspunktet.

Udvidet partshøring af aktivitetsparate. Den [vejledning om rådighed og sanktioner for aktivitetsparate](#) uddyber, at kommunen skal dokumentere alle forsøg på personlig kontakt, herunder via mentor, tilbudssted eller – med samtykke – via familiemedlemmer.

Officialprincippet. Kommunen har en vidtgående pligt til at oplyse sagen, jf. [Retssikkerhedsloven § 10](#). I [102-16](#) fastslog Ankestyrelsen, at kommunen ikke kan tilsidesætte en borgers forklaring om sygdom uden tilstrækkeligt grundlag – herunder kan en læges sygdomsmeddelelse kun tilsidesættes efter indhentning af yderligere lægelig dokumentation.

Begrundelseskrav. Folketingets Ombudsmand har i [FOB 2009 20-4](#) kritiseret Københavns Kommunes sagsbehandling i 8 kontanthjælpssager for manglende partshøring forud for sanktioner. Ombudsmanden konstaterede, at partshøring ved at lade borgeren underskrive en fraværsliste **ikke** opfylder kravet til reel partshøring.

Erstatning for tabt arbejdsfortjeneste behandles som **indtægt** (ikke formue), jf. [40-15](#). Kommunen kan derfor ikke se bort fra beløb efter formuereglen i § 14.

LOV	Aktivloven § 35, stk. 1	Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område § 10
PRAKSIS	Ankestyrelsen · Aktivloven: Vejledning om konsekvenser ved manglende rådighed for kontanthjælp	01.01.2019
	Ankestyrelsen · Kommunens oplysningspligt (officialprincippet) ved sanktioner for udeblivelse fra tilbud på grund af sygdom	01.01.2016
	Ankestyrelsen · Erstatning for tabt arbejdsfortjeneste betragtes som indtægt og skal dække forsørgelsesbehovet før ret til kontanthjælp	01.01.2015

§ 11 Uddannelseshjælp og kontanthjælp under uddannelse

Hovedreglen er, at uddannelsessøgende **ikke** har ret til kontanthjælp, jf. [Aktivloven § 12, stk. 1](#). Studieaktiviteten anses først for ophørt, når den reelt er afsluttet.

I [39-13](#) fastslog Ankestyrelsen, at en borger, der har afsluttet et AMU-kursus men mangler prøver, stadig er under uddannelse:

Vi har også lagt vægt på, at der må forventes at være studieaktivitet i forhold til de afsluttende prøver, som NN manglede.

For universitetsstuderende ophører studieaktiviteten dog fra det tidspunkt, hvor specialet er forhåndsgodkendt, og den studerende blot afventer karakter.

Personer under 30 år med forsørgerpligt kan undtagelsesvis modtage kontanthjælp under uddannelse, men kun hvis uddannelsesbuddet er **den hurtigste vej** til varig beskæftigelse, jf. [130-12](#).

Ved overgang fra uddannelseshjælp til SU ophører retten til den bagudbetalte hjælp for at undgå dobbeltforsørgelse. Kommunen kan kun kræve tilbagebetaling, hvis borgeren mod bedre vidende har tilsidesat sin oplysningspligt – og dette kræver tilstrækkelig specifik vejledning om konsekvenserne.

Rådighedsvejledningen for [uddannelsesparate og jobparate](#) fastsætter sanktionssatserne i fire intervaller (200-700 kr.) afhængigt af ydelsesniveauet.

LOV	Aktivloven § 12, stk. 1
-----	---

PRAKSIS	Ankestyrelsen · Tilbagebetaling af uddannelseshjælp ved overgang til SU og påbegyndelse af uddannelse – regler om dobbeltforsørgelse og tilsidesat oplysningspligt	01.01.2019
	Ankestyrelsen · Betingelser for kontanthjælp under uddannelse: Vurdering af studieaktivitetens ophør ved manglende prøver og specialeskrivning	01.01.2013
	Ankestyrelsen · Personer under 30 år med forsørgerpligt: Kontanthjælp til uddannelse kræver, at tilbuddet er den hurtigste vej til varig beskæftigelse	01.01.2012

§ 12 Sammenfatning af centrale praksismønstre

Praksis på kontanthjælps- og uddannelseshjælpsområdet kendetegnes af en gennemgående insisteren fra Ankestyrelsens side på, at kommunerne overholder de processuelle og materielle betingelser, der skal være opfyldt, før hjælpen kan nedsættes, ophøre eller kræves tilbagebetalt.

De vigtigste mønstre er:

- **Hjemmelskontrol:** Kommunen kan ikke anvende rådighedsvurderingen i § 13 som selvstændig hjemmel til ophør – sanktioner skal ske efter §§ 35-41.
- **Vejledningskrav:** Alle sanktioner forudsætter forudgående skriftlig vejledning, og vejledningen skal være tilstrækkeligt klar til, at borgeren kan udlede konsekvenserne.
- **Aktivitetsparate:** Den udvidede vurdering af "andre forhold" og kravet om personlig kontakt er ufravigelige betingelser, der jævnligt ikke overholdes i kommunal praksis.
- **Proportionalitet:** Sanktionssystemet er gradueret, og den skærpede rådighedssanktion forudsætter forudgående sanktion, skriftlig vejledning og en samlet vurdering af manglende vilje.
- **Tilbagebetaling:** Kræver "mod bedre vidende" – kommunens egen passivitet eller utilstrækkelige vejledning kan udelukke tilbagebetalingskravet.
- **Forsørgelsespligt:** Ægtefællers gensidige forsørgelsespligt gælder uændret, uanset bopæl, og beregningen følger faste regler, der ikke kan fraviges.

Kommende strukturændring: Ved [lov nr. 1750 af 29. december 2025](#) nedlægges jobcentrene pr. 1. februar 2026, og begrebet "jobcenteret" erstattes af "kommunen" i hele aktivloven. Desuden ophæves hjemlen til ophør af hjælp for aktivitetsparate i § 35, stk. 7, pr. 1. februar 2026. Disse ændringer kan påvirke den fremtidige praksis, men de grundlæggende principper om vejledning, proportionalitet og udvidet vurdering består.

LOV

Aktivloven § 13, stk. 8

Aktivloven § 35, stk. 1, 7

REFERENCE Lovgrundlag

6 paragraffer

Aktivloven § 11	stk. 2	Aktivloven § 13	stk. 1, 7, 8
Aktivloven § 13f	stk. 1	Aktivloven § 26	stk. 1, 5
Aktivloven § 35		Aktivloven § 91	stk. 1

MATERIALE Citerede afgørelser

30 afgørelser

ANKESTYRELSEN · NÆVN / KLAGEINSTANS

29

01.01.2024	Skærpet rådighedssanktion: Betingelser for ophør af kontanthjælp for aktivitetsparate borgere ved manglende vilje til rådighed	17-24
01.01.2022	Principiel ændring af praksis for sanktion ved manglende sygemelding fra tilbud: Sygemelding skal ske til Jobcenteret	42-22
01.01.2022	Sanktioner til aktivitetsparate: Krav om udvidet vurdering af 'andre forhold' og fremme af rådighed	13-22
01.01.2020	Principiel praksis om selvstændige erhvervsdrivendes ret til kontanthjælp: Vurdering af social begivenhed, rådighed og indtægtsberegning	36-20
01.01.2019	Nedsættelse af kontant-, uddannelses- og integrationsydelse: Opgørelse af antal dage ved sanktioner for udeblivelse.	91-19
01.01.2019	Tilbagebetaling af uddannelseshjælp ved overgang til SU og påbegyndelse af uddannelse – regler om dobbeltforsørgelse og tilsidesat oplysningspligt	21-19
01.01.2019	Fødsel og barsel medfører ikke begrænset arbejdsevne i relation til 225-timersreglen	80-19
01.01.2019	Tilbagebetaling af hjælp efter Aktivloven – Oplysningspligt og mod bedre vidende	22-19
01.01.2019	Aktivloven: Vejledning om konsekvenser ved manglende rådighed for kontanthjælp	79-19
01.01.2018	Beregning af kontanthjælp til ægtepar: Fradrag for arbejdsløshedsdagpenge i relation til 225-timersreglen	54-18
01.01.2017	Fradrag for ægtefælles arbejdsindtægt ved bortfald af kontanthjælp som følge af 225-timersreglen	83-17
01.01.2016	Kommunens oplysningspligt (officialprincippet) ved sanktioner for udeblivelse fra tilbud på grund af sygdom	102-16
01.01.2016	Formue vs. indtægter: Afgrænsning af lån, gaver og systematiske overførsler i kontanthjælpssager	104-16
01.01.2015	Erstatning for tabt arbejdsfortjeneste betragtes som indtægt og skal dække forsørgelsesbehovet før ret til kontanthjælp	40-15
01.01.2015	Aktivitetstillæg: Ophør af bevilget tillæg skal ske via aktivlovens sanktionsregler, ikke tilkendelsesreglen	38-15
01.01.2015	Sanktion ved gentagne tilsidesættelser af oplysningspligt: Krav om forudgående sanktionsafgørelse	64-15
01.01.2013	Betingelser for kontanthjælp under uddannelse: Vurdering af studieaktivitetens ophør ved manglende prøver og specialeskrivning	39-13
01.01.2013	Aktivloven: Kontanthjælpsmodtagere opfylder kravet om social begivenhed ved ansøgning om hjælp til enkeltudgifter efter § 81	81-13
01.01.2012	Personer under 30 år med forsørgerpligt: Kontanthjælp til uddannelse kræver, at tilbuddet er den hurtigste vej til varig beskæftigelse	130-12

01.01.2011	Ægtefællers gensidige forsørgelsespligt ved kontanthjælp – borger kan ikke frasige sig retten til supplerende hjælp	213-11
01.01.2011	Kontanthjælp: Ret til hjælp efter lang passiv periode, når forældre ophører med forsørgelse af voksen søn	75-11
01.01.2009	Udmåling af kontanthjælp til herboende ægtefælle, når den anden ægtefælle bor og arbejder i udlandet	120-09
01.01.2008	Genoprettelse af kontakt til jobcenter: Fax er tilstrækkelig kommunikationsform ved sanktioner for udeblivelse	A-28-08
01.01.2006	Indsattes ret til kontanthjælp til boligudgifter: Vurdering af rådighedsforpligtelse og fængselsarbejde	A-35-06
01.01.2006	Kontanthjælp: Gensidig forsørgelsespligt og ægtefælle i udlandet – Ulovlig afgørelse og genoprettelse af ydelse	A-4-06
01.01.2006	Supplerende kontanthjælp under barsel: Ingen ret til hjælp, når barselsdagpenge modsvarer elevløn	A-7-06
01.01.2005	Ingen hjemmel til ophør af kontanthjælp ved udeblivelse fra formidlingssamtale uden åbent tilbud	A-38-05
01.01.2004	Ophør af bagudbetalt kontanthjælp ved overgang til forudbetalt SU	A-31-04
01.01.1998	Ansvar for oplysningspligt kan ikke overlades til revisor, men tilbagebetaling kræver modtagelse 'mod bedre vidende'	0-91-98
KLAGENÆVNET FOR UDBUD · NÆVN / KLAGEINSTANS		1
30.06.2015	Afvisning af tilbud på grund af manglende opfyldelse af mindstekrav om online web-bestilling	2015-4029